

Praha 10.5.2005

13

Zhoubný melanom kůže
Malignant melanoma of skin

Souhrn

Aktuální informace o Zhoubném melanomu kůže se zabývá jeho výskytem v ČR, vývojem hlášených nových onemocnění i úmrtnosti, prevalencí. Jsou zde zdůrazněny rizikové faktory vzniku melanomu, jeho prevence i časný záchyt pomocí samovyšetřování.

Summary

Topical information about Malignant melanoma of skin deals its trends of incidence and trends of mortality, prevalence. There are point out risk factors of genesis melanoma, its prevention and early detection by self-examination.

Začíná léto, čas koupání, dovolených u moře, pobytu na sluníčku. Být opálený bývalo často používáno za rovnocenné jako „být zdravý“. Tento názor již dávno neplatí. S častějším pobytem na slunci nám mohou vzniknout nejen vrásky, ale je i větší riziko výskytu zhoubného melanomu kůže (dg. C43 dle MKN-10). O závažnosti tohoto novotvaru svědčí i to, že „IX. Květinový den“, konaný dne 11. května 2005, je věnován právě tomuto zhoubnému novotvaru. Pozornost melanomu kůže je věnována nejen u nás, ale i v celé Evropě (viz Aktuální informace č. 76 z roku 2004 - Evropské sledování incidence melanomu podle stadia, která je uveřejněná na webových stránkách ÚZIS ČR).

Co nás vede ke zvýšené pozornosti k tomuto nepřilíš četnému novotvaru? Je to relativně vysoký nárůst počtu případů v posledních 25 letech. Ve srovnání s rokem 1970 se počet hlášených nových onemocnění v ČR v roce 2002 zvýšil pětkrát u mužů (v roce 1970 to bylo 151 hlášených nových onemocnění a v roce 2002 již 758). U žen je situace obdobná, počet hlášených nových onemocnění se zvýšil také téměř pětkrát (ze 165 na 803 v roce 2002). V přepočtu na 100 000 to představuje 15,3 hlášených nových onemocnění u mužů stejně jako 15,3 u žen. Vývoj relativního počtu nových onemocnění od roku 1970 dle pohlaví ukazuje graf č. 1.

Podíváme-li se na tato hlášená nová onemocnění podle věkových skupin a pohlaví (graf č. 2), dochází u mužů i žen k pomalému vzestupu od věkové skupiny 20-24 let až do 50-54 let. V dalších věkových skupinách se již vývoj u mužů a žen liší. U žen je vzestup celkově pomalejší, u nejstarší věkové skupiny je to zhruba dvojnásobek počtu případů ve věku 50-54 let, u mužů je tento vzestup mnohem strmější, ve věku nad 85 let až na pětinašobek hodnoty ve věkové skupině 50-54 let.

Porovnáme-li počet hlášených nových onemocnění zhoubným melanomem kůže na 100 000 obyvatel v krajích v roce 2002 - pak u mužů je největší výskyt v Hlavním městě Praze (22,8 na 100 000 mužů), u žen pak v Libereckém kraji (22,3 na 100 000 žen), nejnižší počet hlášených nových onemocnění u mužů vykazuje Karlovarský kraj (9,4 na 100 000 mužů) a u žen Ústecký kraj (10,5 na 100 000 žen).

Úmrtnost na tento ZN nemá takový vzestup jako jeho incidence. Počet zemřelých se v roce 2002 proti roku 1970 zdvojnásobil (z 85 v roce 1970 na 186 v roce 2002 u mužů, u žen z 82 zemřelých v roce 1970 na 150 zemřelých v roce 2002).

Jak postupovat, aby výsledky byly stále lepší? Je potřeba zvýšit informovanost veřejnosti a tím docílit i včasnějšího zachytu onemocnění. Proto jsou na informačních materiálech, vydávaných Ligou proti rakovině a jinými organizacemi, občané seznamováni s rizikovými faktory vzniku maligního melanomu. Z letáku, který vydala Liga proti rakovině Praha k IX. Květinovému dni, vybíráme to nejpodstatnější: Pozor by si měli dát především lidé, kteří mají na těle více mateřských znamének nebo pigmentovaných skvrn, neboť může jít o příznaky přednádorových kožních stavů. Zvýšené riziko mají také osoby se světlou pletí, lidé světlolvasí s modrými očima a lidé s rezavými vlasy. Zvýšené riziko je u lidí v minulosti léčených pro melanom, v rodině, kde se melanom vyskytl, u lidí s oslabeným imunitním systémem, po vážných spáleninách s puchýři a u osob s častými spáleninami kůže po opalování před věkem 18 let. Ohrožen je každý, kdo tráví hodně času na slunci, ať již z pracovních důvodů, či při využití volného času. Odborníci jsou přesvědčeni, že celosvětově se zvyšující počet případů melanomu souvisí s prodlužující se dobou strávenou lidmi na slunci. Sluneční UV záření způsobuje předčasné stárnutí kůže a poškození kůže a může vést ke vzniku melanomu. Také umělé zdroje UV záření (solária) mohou poškodit kůži a zvýšit riziko vzniku melanomu. K prevenci tohoto onemocnění je důležité chránit se před sluncem v době největšího svitu, tj. cca od 11 do 15 hodin, vyhledávat stín (i pro dětské hry), nosit oblečení s dlouhými rukávy, dlouhé kalhoty, používat sluneční brýle (nejméně s 99% blokací UVA a UVB záření), nespálit se při slunění, což platí hlavně pro děti. Spálení kůže u dětí může zdvojnásobit riziko vzniku melanomu. Účinné je i samovyšetřování, tj. pravidelné prohlížení kůže na celém těle pomocí dvou zrcadel, kontrola jakýchkoliv útvarů na kůži (nové pigmentové skvrny, ale také změny velikosti, tvaru, charakteru a zabarvení všech skvrn na kůži). Je nezbytné prohlížet celé tělo a pokud se zjistí něco neobvyklého, je nutná kontrola u lékaře. Když se tímto bude naše veřejnost řídit, prognóza maligního melanomu kůže se stane příznivější.

Dalším zhoubným novotvarem (ZN) kůže je „Jiný ZN kůže“ (dg. C44 dle MKN-10). Počet hlášených nových onemocnění na tuto diagnózu vykazuje také velký vzestup - u mužů je v roce 2002 ve srovnání s rokem 1970 výskyt čtyřnásobný (z 1 784 na 7 246), u žen je výskyt tříapůlnásobný (z 1 884 na 6 664). Úmrtnost na tuto diagnózu je velmi nízká, v roce 1970 zemřelo na tento ZN 56 mužů a 51 žen, v roce 2002, i přes velký nárůst incidence, to bylo jen 77 mužů a 54 žen. Z tohoto důvodu má tento nádor zvláštní postavení mezi zhoubnými novotvarami a pro svoji „malou zhoubnost“ nebývá někdy do souhrnných statistik zhoubných nádorů zařazován.

Vypracovala: MUDr. Jana Ajmová

Hlášená nová onemocnění zhoubným melanomem kůže podle věkových skupin a pohlaví, ČR, rok 2002

	0 - 24	25 - 49	50 - 74	75+	Celkem
Muži	8	134	464	152	758
Ženy	22	200	410	171	803

Zemřelí na zhoubný melanom kůže podle věkových skupin a pohlaví, ČR, rok 2002

	0 - 24	25 - 49	50 - 74	75+	Celkem
Muži	-	27	110	49	186
Ženy	1	23	68	58	150

Počet onemocnění na zhoubný melanom kůže u osob žijících k 31.12.2002 podle věkových skupin a pohlaví, ČR

Nádory diagnostikované v letech 1976 - 2002

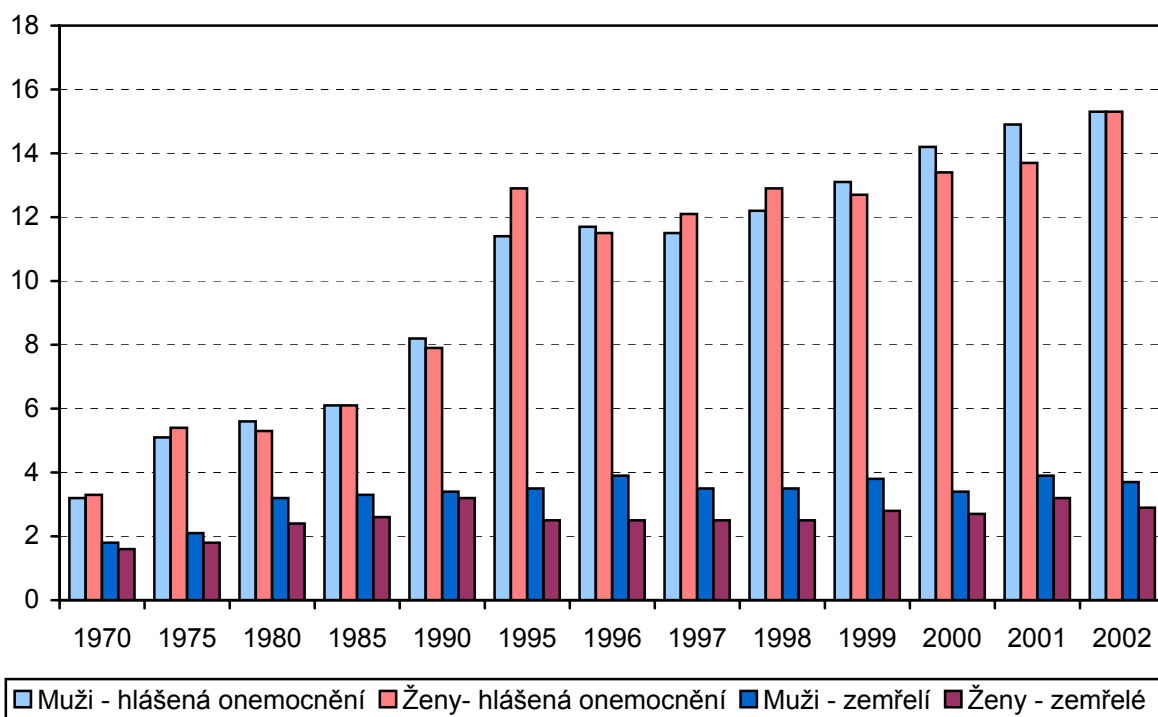
	0 - 24	25 - 49	50 - 74	75+	Celkem
Muži	49	1 032	3 272	1 066	5 419
Ženy	88	1 732	4 144	1 544	7 508

Počet onemocnění na zhoubný melanom kůže u zemřelých k 31.12.2002 podle věkových skupin a pohlaví, ČR

Počet nádorů u zemřelých osob z let 1976 - 2002

	0 - 24	25 - 49	50 - 74	75+	Celkem
Muži	39	926	3 617	1 707	6 289
Ženy	47	714	2 333	2 105	5 199

1. Vývoj počtu hlášených nových onemocnění a počtu zemřelých na 100 000 obyvatel podle pohlaví na zhoubný melanom kůže, ČR, rok 1970 - 2002

2. Počet hlášených nových onemocnění na zhoubný melanom kůže na 100 000 obyvatel podle pohlaví a věkových skupin, ČR, rok 2002

